

Notat

Critical Raw Materials Act – sådan vil EU undgå en ny energiforsyningskrise

EU er på vej med et nyt lovforslag, som skal sikre unionens fremtidige forsyning af kritiske råstoffer, der er en absolut forudsætning for den grønne omstilling. Læs om, hvad udspillet skal, vil indeholde og hvilke udfordringer forslaget, ifølge RGO, står overfor.

"We are experiencing a global race for the supply and recycling of critical raw materials."

Ursula von der Layen, state-of-the-union tale, 2022.

EU har i kølvandet på gas- og energiforsyningskrise i den grad rettet opmærksomheden på forbedring af unionens forsyningssikkerhed – særligt i forhold til udbygning af den vedvarende energi og sikring af den grønne omstilling. Her er sourcing af materialer og kritiske råstoffer til flere vindmøller, solceller og batterier en udfordring. Ifølge Kommissionen vil efterspørgslen på kritiske råstoffer stige med 500 procent i 2030, hvilket forventeligt vil medføre kraftige prisstigninger og øgede forsyningsrisici de kommende år. Stabil forsyning af råstofferne litium, kobolt og polysilicium samt kritiske jordartsmetaller forudses at udgøre de potentielt største udfordringer, når man kigger på EU's planer for udbygning af vedvarende energi og elektrificering af bilparken, som vil øge efterspørgslen på disse materialer markant. For eksempel er sjældne jordartsmetaller helt afgørende i de permanente magneter, der bruges, når man producerer havvindmøller, ligesom litium og kobolt bruges til fremstilling af elbilsbatterier.

I forhold til langt størstedelen af netop disse råstoffer, er EU i dag dybt afhængig særligt af Kina, som i dag sidder på forarbejdningen af næsten 90 procent af de sjældne jordartsmetaller og omegnen af 60 procent af forarbejdningen af verdens litium. Kigger man alene på produktionen af solcellepaneler, viser [en analyse](#) fra Det Internationale Energiagentur, IEA, at Kinas materialeandel i forhold til alle vigtigste produktionsstadier af solcellepaneler i dag overstiger 80 procent.

Samtidig viser flere analyser også, at det faktisk er muligt at udvinde og forarbejde netop disse råstoffer mange steder i verden – og at denne aktivitet derfor ikke nødvendigvis bør være begrænset til få lande. Blandt andet er

der store forekomster i Sverige, Norge, Finland og Grønland. Det er ifølge IRENA, hvis man kigger på jordens ressourcer, således også muligt at udvinde materialer og råstoffer i tilstrækkelig grad i forhold til 2050-målsætningen og udbygningen af VE, men det vil kræve en markant øget produktion og dermed også en storstilet udbygning af miner og forarbejdningsprocesser på globalt plan.

I lyset af dette er EU på vej med et lovforslag, der har til formål at fremtidssikre regionen i forhold til forsyning af kritiske råstoffer. Forslaget hedder Critical Raw Materials Act (CRMA) og blev annonceret i efteråret 2022 under kommissionsformand Ursula von der Leyens state-of-the-union tale. Ambitionen med CRMA-forslaget er, at sikre stabile forsyningskæder, øge EUs strategiske autonomi og mindske unionens afhængighed af import af sjældne råstoffer. Samtidig er målet at skabe en lovgivningsmæssige ramme for alle EU-lande, som kan sikre at landene i de kommende år samarbejder på området, frem for at der kommer nationale interesser i spil.

Der har i kølvandet på Ursula von der Leyens tale i efteråret været en offentlig konsultation om CRMA, som sluttede den 25. november, hvor relevante aktører har haft mulighed for at komme med kommentarer og input til EU's udfordring med kritiske råstoffer og mulige løsningsforslag.

Med afsæt i de input fortsætter Kommissionens arbejde, og der vil, som det ser ud nu, blive præsenteret et decideret CRMA-lovforslag i foråret 2023, som forventes endeligt vedtaget i 2024.

Erfaringer fra EU's batteriindsats

EU har de seneste år sat fokus på at understøtte forsyningssikkerheden specifikt i forhold til batterier. Baseret på fremskrivninger, der viser en eksplosiv stigning i den globale efterspørgsel og forbrug af batterier i fremtiden – særligt foranlediget af omstillingen fra fossile til elektriske biler - har unionen igangsat flere indsatser med styrket egenproduktion og mere cirkularitet som de to primære målsætninger.

Tilbage i 2017 lancerede Kommissionen den såkaldte 'Batterialliance', som i dag tæller mere end 700 virksomheder og forskningsinstitutioner, der arbejder sammen for at opbygge hele værdikæden omkring batteriproduktion inden for unionens grænser. Der er aktuelt mere end 110 store batteriprojekter i gang i EU, og man har i dag en målsætning om at 80 procent af unionens brug af litium i 2025 kan dækkes inden for egne rækker.

I foråret 2022 fremlagde Kommissionen desuden, som del af deres Circular Economy Action plan, et lovforslag målrettet mere bæredygtigt forbrug af batterier i EU – det såkaldte Framework for Batteries

Forslaget fastlægger obligatoriske krav til bæredygtighed for batterier – herunder blandt andet et digitalt produktpas for batterier, begrænsning i forhold til brug af farlige stoffer, et klart CO2-aftryk for batterier, udvidet producentansvar og en forpligtelse til, at nye batterier skal indeholde genanvendte materialer, samt krav til due diligence i forsyningskæder. Den foreslåede forordning er tænkt som et testeksempel, der skal danne basis for lignende typer indsatser på en lang række produkter under EU's bæredygtige produktpolitik, der sigter mod at gøre bæredygtige produkter til normen – den såkaldte [Ecodesign for Sustainable Products Regulation \(ESPR\)](#).

CRMA: Primære indsatsområder

Vi har endnu til gode at se Kommissionens udkast til et konkret lovforslag, men baseret på Ursula von der Leyens tale, udspil fra kommissær for det indre marked, Thierry Breton og desuden erfaringerne fra batteriindsatsen, så vil CRMA forventeligt adressere følgende hovedområder:

1. Nye handelspartnere og nye forsyningskæder.

Der er fra EU's side et klart italesat fokus på at opbygge en mere resiliens forsyningskæde – gennem det de kalder "trade diversification". I dette ligger et større fokus på at oparbejde, udvide og styrke relationer med nye handelspartnere og dermed i højere grad udvide antallet af lande, hvorfra EU importerer kritiske råstoffer. Det er i høj grad et forsøg på at mindske forsyningsafhængigheden særligt af Kina, som i dag er primær eksportør af 19 ud af 30 af de ifølge EU selv mest kritiske råstoffer.

EU har som led i dette tidligere i år indgået et internationalt partnerskab med USA, Australien, Canada, Finland, Frankrig, Tyskland, Japan, Sydkorea, Sverige og Storbritannien, der skal arbejde for at udvikle og sikre globale forsyningskæder for kritiske mineraler, der er afgørende for omstillingen til grøn energi.

2. Højere grad af selvforsyning

EU forventes med CRMA også at ville igangsætte en lang række indsatser og tiltag, som kan

understøtte regionens egenproduktion og dermed selvforsyning af kritiske råstoffer. Det gælder både i forhold til opbygning af mine- og forarbejdningsindsatser inden for EU's grænser. Rapporten "Critical raw materials and Europe's energy transition" lavet af konsulentvirksomheden Systemiq, funded af European Climate Foundation konkluderer direkte, at der er store potentialer indenfor regionen, som i dag er uudnyttet. Det gælder eksempelvis sjældne jordartsmetaller, som i dag slet ikke produceres inden for EU's grænser. Ifølge rapporten er der et potentiale til at kunne dække 20-80 procent af EU's samlede efterspørgsel i 2030 ved at igangsætte strategiske indsatser og nye projekter på området. Tilsvarende forudsiger rapporten, at unionens produktion af litium, som i dag udgør mindre end 1 procent af EU's samlede efterspørgsel, potentielt kan levere 55 procent af efterspørgslen i 2030 – igen forudsat at man igangsætte strategiske indsatser og nye projekter inden for EU.

Det er endnu ikke lagt frem, hvordan og med hvilke virkemidler EU konkret vil søge at løfte graden af selvforsyning, men der tales blandt andet om, at man som et virkemiddel vil arbejde for, at der skrives konkrete målsætninger på området ind i lovforslaget. Blandt andet har Kommissær Thierry Breton tidligere peget på, at et mål kunne være, at mindst 30 procent af EU's efterspørgsel efter forarbejdet litium skal stamme fra EU i 2030. Der har også været diskussion om at kigge på at forbedre forholdene i forhold til tilladelsesprocesser til opsætning af nye miner og nye forarbejdningsfaciliteter, ligesom der også tales om at afsætte konkrete midler til strategiske projekter.

3. Højere grad af cirkularitet

Der er også fra EU's side en erklæret ambition om at skabe bedre rammer for genanvendelse og cirkularitet af de kritiske råstoffer, som allerede er i kredsløb inden for EU's grænser. Blandt andet peger Kommissær Thierry Breton på, at der som del af lovforslaget også her kan blive formuleret et bindende mål - eksempelvis at mindst 20 procent af de sjældne jordartsmetaller, der er i cirkulation inden for EU's grænser, skal genanvendes i 2030.

Desuden kigges på en stærkere lovgivningsmæssig ramme i forhold til indsamling af materialer og genanvendelse – herunder at forbedre incitamenterne og business casen i forhold til genanvendelse. Et ben i dette indsatsområde bliver forventeligt også et større indsats målrettet forskning og innovation i nye teknologier netop med fokus på materialeforbrug og genanvendelse, som kan understøtte større

grad af cirkularitet og dermed mindre forbrug af jomfruelige kritiske råstoffer.

4. **Større koordination og strategisk afsæt**

Der lægges fra Kommissionens side også op til at inkludere tiltag og indsatser, der kan styrke samarbejdet med og på tværs af medlemsstaterne i forhold til både overvågning, fælles vurdering i forhold til kritiske forsyningskæder og udpegning af særligt strategisk kritiske råstoffer. Der tales blandt andet om opstilling af kriterier for identifikation af råstoffer, som er af særlig strategisk relevans for unionen, herunder fælles analyser af økonomisk betydning, forsyningskoncentration, strategiske anvendelser og forventede udbudsgab. Der kan meget vel komme nye krav i forhold til data, transparens og dokumentation, når det kommer til forbrug af kritiske råstoffer – og herunder også genanvendelsesgrad.

Primære udfordringer og vigtige opmærksomhedspunkter

Set fra RGOs side er der helt overordnet set mange positive takter i de udmeldinger, der indtil videre er kommet fra EU i forhold til den kommende CRMA-lovgivning. Det er et område, hvor der er brug for reguleringer og indsatser, som kan skubbe EU på vej mod større forsyningsikkerhed og cirkularitet – og en forudsætning for, at vi kan nå målene for udbygning af den vedvarende energi og vores klimareduktionsmål.

Der er dog også udfordringer og opmærksomhedspunkter, som er væsentlige at have øje for i de kommende måneder, hvor det egentlige forslag skal udformes og fremlægges. Nogle af de vigtige områder, at være særlig opmærksom på, er ifølge RGO følgende:

- **Mål om reduktion af ressourceforbrug**

En ting er at kigge på at forbedre forsyningsikkerheden gennem nye handelspartnere og mere cirkularitet, et væsentligt ben i CRMA bør også fokusere på få efterspørgslen ned og dermed reducere den forventede efterspørgsel på kritiske råstoffer. En vigtig brik i dette kunne være et fælles bindende mål for nedbringelse af EU's materialeforbrug. Et svar på den offentlige høring i forhold til CRMA fra Friends of the Earth Europe, the European Environmental Bureau, PowerShift, SOMO og Transport and Environment anbefaler således også direkte, at Kommissionen med CRMA klart signalerer, at man vil

sætte et overordnet mål for reduktion af materialeefterspørgsel inden for Kommissionens næste periode.

- **Er green mining muligt?**

Et andet issue i forhold til den kommende CRMA-lovgivning er de standarder og reguleringer, man vil sætte for minedrift og forarbejdning inden for EU's grænser. Det vil skulle leve op til en række miljø- og sociale krav, som i dag er mindre udbredt, når man ser på industrien på globalt plan. En stor del af den nuværende globale produktion sker i områder og i lande med meget lidt regulering – både i forhold til etiske, sociale spørgsmål, men også i forhold til miljømæssige krav. Derfor er der udfordringer i forhold til at ville oparbejde og udvide en europæisk mineproduktion, som vil være underlagt helt andre krav og specifikationer end de miner, vi henter vores materialer fra i dag. Derfor er der brug for politisk opbakning i forhold til at styrke industriudvikling med fokus på grøn og bæredygtig minedrift. Oveni dette er vigtigt, at lovforslaget sikrer, at der kommer den nødvendige lovgivning på området, som kan være med til at sikre, at en fremtidig minedrift inden for Europa reelt lever op til relevante og vigtige miljø-, klima- og sociale krav.

- **Fælles strategiske valg**

En anden udfordring bliver at udforme og blive enige om en fælles strategisk prioritering af, hvilke industrier, der skal stå først i køen til at få kritiske råstoffer i fremtiden. Der kan komme situationer, hvor EU skal komme til enighed om, hvor råstofferne skal i spil – som kan påvirke enkelte lande hårdt i forhold til forskellige industri- og erhvervsprofiler. Man kan eksempelvis forestille sig et scenarie, hvor der er overbud efter sjældne jordartsmetaller – skal EU så sætte rammer for, om de skal gå til vindmølle- eller bilindustrien?

- **Not in my backyard.**

En udfordring for EU's indsats i forhold til udvinding og forarbejdning af kritiske råstoffer vil forventeligt også være at sikre den nødvendige folkelige opbakning til miner. Det er en aktivitet, som sviner og fylder meget. Ifølge en rapport fra Europa-Parlamentet, “Social and environmental impacts of mining activities in the EU”, som har kigget på en række eksempler på protester mod minedrift fra lokalsamfund, så vil ”antallet af minekonflikter kun vokse i fremtiden.” I dette ligger også, at EU må forholde sig til de arealudfordringer, som minedriften vil bidrage til, som vil skulle konkurrere om

pladsen i et felt, hvor der også skal bruges kvm2 til mere natur og vedvarende energi. Det er også et centralt område, som skal adresseres i den nye lovgivning, hvis ambitionerne i forslaget ikke skal drukne i modstand og protester.

Skribent: Anna Fenger Schefte, Rådet for Grøn Omstilling